
ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

УДК 33:631.1

ББК 65.012.41:20.18

Коцюбинський В.О.¹, Якубів Р.Д.¹

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

¹ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
ім. В. Стефаника»,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра матеріалознавства і новітніх технологій,
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57,
тел.: 596123,

e-mail: kotsuybynsky@gmail.com,

²ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
ім. В. Стефаника»,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра обліку і аудиту,
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57,
тел.: 596003,

e-mail: roman-ya@i.ua

Анотація. У статті проаналізовано основні тенденції становлення підприємництва у Івано-Франківській області. Здійснено порівняння з аналогічними процесами в Україні. Визначено основні проблеми розвитку підприємств в регіоні та причини їх виникнення і поширення. Обґрунтовано пропозиції щодо покращення існуючої ситуації шляхом збільшення інвестиційної активності в бізнесі. Визначено можливі напрями залучення додаткових джерел фінансування для впровадження інноваційних розробок на сучасних підприємствах.

Ключові слова: малі і середні підприємства, підприємництво, залучення інвестицій, перспективи розвитку, моніторинг.

Kotsyubinsky V. O., Yakubiv R. D.

PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES IN IVANO-FRANKIVSK REGION

¹ Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of materials science and technology,
Shevchenko str., 57, Ivano-Frankivsk,
76018, Ukraine,
tel.: 596123,

e-mail: kotsuybynsky@gmail.com,

¹ Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Accounting and Audit,
Shevchenko str., 57, Ivano-Frankivsk,
76018, Ukraine,
tel.: 596003,

e-mail: roman-ya@i.ua

Abstract. In the article is analyzed the main trends of entrepreneurship development in Ivano-Frankivsk region. It is compared the situation with similar processes in Ukraine. It is defined the main

problems of enterprise development in the region and the reasons of their occurrence and distribution. It is suggested the substantiated proposals to improve the existing situation by increasing investment activity in the business. Identifies possible directions for attracting additional sources of funding for innovative developments in modern enterprises.

Keywords: small and medium enterprises, entrepreneurship, attraction of investments, development prospects, monitoring.

Вступ. Сучасний етап розвитку економіки України характеризується значними проблемами та нестабільністю. Тенденції, які склались впродовж останніх років стосовно процесів становлення підприємництва та залучення інвестицій мають неоднозначний характер. Причинами цього є сукупність об'єктивних і суб'єктивних факторів, які мають вплив на бізнес-середовище.

Проблеми розвитку підприємництва в Україні розглядаються у працях багатьох вчених, а саме: В. Андрійчук, І. Баланюк, О. Бородіна, В. Геєць, Ю. Губені, Я. Жаліло, М. Малік, В. Месель-Веселяк, П. Саблук, В. Юрчишин та ін. Проте враховуючи вагомий вплив процесів розвитку підприємництва та залучення інвестицій в економіку країни на соціально-економічний рівень життя її населення детальний аналіз причин, що стримують ці процеси є актуальним і необхідним.

Постановка завдання. Метою виконання даного дослідження є моніторинг та систематизація тенденцій у розвитку підприємництва та залучення інвестицій в економіку регіону та України, а також обґрунтування перспективних напрямів покращення існуючої ситуації.

У процесі дослідження використовувались такі методи: логічної абстракції, узагальнення і систематизації, аналізу і синтезу, розрахунково-конструктивний, графічний.

Результати. Важливою передумовою обґрунтування перспективних напрямів розвитку підприємництва в Україні та регіоні Карпат є детальний аналіз тенденцій змін у становленні підприємництва та залучення інвестицій. Попередню економічну діагностику змін та їх результативності щодо становлення підприємництва в Івано-Франківській області та інших західних областях здійснювали такі вчені як: І.Ф. Баланюк [1], М.А. Лендел [2], Д.І. Шеленко [3], Л.С. Сас [1], В.М. Якубів [4].

З цією метою проведено оцінку динаміки зміни кількості суб'єктів господарювання в Україні та Івано-Франківській області (табл. 1).

Таблиця 1

Загальна характеристика діяльності суб'єктів господарювання Івано-Франківської області

Показники	Роки			
	2010	2011	2012	2013
Кількість суб'єктів господарювання, од.	61946	44371	40792	41334
Частка суб'єктів господарювання в області до загальної кількості по Україні, %	2,0	2,0	2,1	2,0
Кількість суб'єктів господарювання на 10000 осіб, од.	56	55	56	58
Частка фізичних осіб підприємців, %	3,0	2,8	2,7	2,5
Кількість фізичних осіб підприємців на 10000 осіб, од.	393	266	240	241

* Розраховано за даними джерел: [5, 6, 7].

З даних табл. 1 та деяких інших розрахунків можна зробити ряд висновків.

1. В Івано-Франківській області спостерігається неоднозначна тенденція щодо динаміки кількості суб'єктів господарювання. Оцінюючи такі зміни за останні 4 роки,

очевидно, що їх кількість зменшилась в 1,5 раза тобто на 20612 од. Подібна тенденція спостерігається стосовно кількості господарюючих суб'єктів на 10000 осіб. Проте зниження показника є менш значним, оскільки в області в той же час зменшується кількість жителів.

2. Частка кількості суб'єктів господарювання в Івано-Франківській області до загальної кількості по Україні є стабільною (близько 2 %), але цілком очевидно, що є низькою. Також є низькою частка фізичних осіб підприємців.

3. Основними причинами такої незадовільної ситуації щодо розвитку підприємництва в Івано-Франківській області є кризові явища в країні, які ускладнюють фінансово-економічну ситуацію через поширення інфляційних процесів, кредитну нестабільність, падіння платоспроможного попиту населення. З іншого боку нестабільність законодавства щодо ведення бізнесу, часті зміни системи оподаткування і звітності, складність проходження дозвільних і погоджувальних процедур негативно впливають на становлення підприємництва.

4. При незмінності таких тенденцій у перспективі підприємництво не зможе розвиватись у відповідних до розвинутих країн темпах. На даний час рівень розвитку підприємництва в Україні значно відстає від рівня країн ЄС. Тому надзвичайно важливо здійснювати реальні, дієві кроки для створення сприятливих умов для бізнес-середовища. Оскільки від цього залежить соціально-економічний рівень життя населення (табл. 2).

Таблиця 2

Основні показники діяльності суб'єктів господарювання Івано-Франківської області

Показники	Роки			
	2010	2011	2012	2013
Чисельність зайнятих працівників, тис. осіб	188,0	171,4	165,7	157,7
Частка зайнятих працівників в області до загальної кількості зайнятих по Україні, %	1,3	1,3	1,3	1,3
Обсяг реалізованої продукції, млн. грн.	36198,0	39626,0	44209,0	53704,3
Частка обсягу реалізованої продукції суб'єктами господарювання в області до загального показника по Україні, %	0,9	0,9	0,9	1,0

* Розраховано за даними джерел: [5, 6, 7].

На основі аналізу показників табл. 2 приходимо до висновку, що впродовж останніх чотирьох років постійно скорочується чисельність зайнятих працівників діючих суб'єктів господарювання. Але враховуючи те, що частка області в загальнодержавному показнику залишається незмінною, то очевидно, що в Україні загалом спостерігається подібна тенденція.

Інший показник – обсяг реалізованої продукції – має стійку тенденцію до зростання, що свідчить про поступовий розвиток виробничих потужностей господарюючих суб'єктів. Аналогічно позитивною є динаміка до зростання частки обсягу реалізованої продукції суб'єктами господарювання Івано-Франківської області до загального по Україні показника.

Комплексний аналіз наведених у табл. 2 показників свідчить, що у регіональних суб'єктів господарювання відбувається або поступове зростання продуктивності праці, або збільшується чисельність неофіційно зайнятих працівників. Оскільки при скороченні чисельності зайнятих зростають обсяги виробленої продукції.

Для більшої деталізації економічної діагностики процесу становлення підприємництва в Івано-Франківській області у табл. 3 проаналізовано основні показники діяльності підприємств в розрізі їх видів за розміром.

Таблиця 3

Основні показники діяльності різних за розміром підприємств Івано-Франківської області у 2014 р.

Показники	Види підприємств			
	великі	середні	малі	мікропідприємства
Кількість підприємств, од.	7	321	7668	6766
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб	11,5	45,2	37,1	16,4
Обсяг виробництва продукції, млн. грн.	10603,1	23310,6	7570,5	2766,0

* Розраховано за даними джерел: [5, 6, 7].

З даних табл. 3 та деяких інших розрахунків можна зробити ряд висновків.

1. В Івано-Франківській області найбільш поширеними є малі підприємства та мікропідприємства. У цьому секторі зайнято близько 50 % усі працюючих осіб регіону та виробляється близько половини валової продукції. Тобто саме мале підприємництво є важливою рушійною силою у розвитку економіки Прикарпаття.

2. Незначна кількість великих і середніх підприємств в області (лише 7 одиниць) не дозволяє активно розвивати виробничі потужності та створювати нові робочі місця. Саме ці категорії мають бути основною акумулюючою силою, що здатна забезпечити ефективний розвиток економіки області.

3. Аналіз даних показників у динаміці показав, що спостерігається стійка тенденція до зростання кількості малих і мікропідприємств в Івано-Франківській області, а стосовно великих і середніх підприємств, то активне зростання відсутнє. Подібна ситуація складається стосовно кількості зайнятих у підприємствах та обсягах реалізованої продукції.

Узагальнюючи результати проведеного аналізу, а також додаткові розрахунки щодо інвестиційної активності в регіоні, можна узагальнити ряд висновків:

– в Івано-Франківській області спостерігається нестабільна ситуація щодо зміни кількості господарюючих суб'єктів, на фоні якої відбувається поступове нарощування кількості і виробничих потужностей у малих і мікропідприємствах;

– основними причинами такої ситуації є: загальна криза в державі, фінансово-економічні складнощі, несприятливі події в ракурсі інвестиційної привабливості, падіння платоспроможного попиту з боку населення, нестабільність нормативно-законодавчих положень щодо організації і ведення бізнесу;

– для покращення існуючої ситуації в Івано-Франківській області необхідним є забезпечення змін в організаційному та фінансово-економічному аспектах регулювання підприємницької сфери та підвищення рейтингу інвестиційної привабливості, а також пошук альтернативних джерел фінансування розширення виробничих потужностей та впровадження інноваційних ідей для підприємців.

У цьому аспекті чималу роль може відіграти актуальний метод залучення інвестицій в підприємницьку діяльність – участь в інфраструктурних грантових програмах, які передбачають можливість дофінансування в процесі освоєння інноваційних розробок. Однією з найпоширеніших на даний час програм в Україні є «Горизонт 2020». Горизонт 2020 є рамковою програмою Європейського Союзу з досліджень та інноваційної діяльності. Програма розпочалась у січні 2014 року і триватиме до 2020 року із загальним бюджетом близько 70 млрд євро.

Програма «Горизонт 2020» має нові риси, що мають на меті сприяти економічному розвитку та боротися з соціальними викликами:

– спрощення фінансування через спрощення структури програми, запровадженню "єдиного підходу" для учасників, скороченню бюрократичної роботи з паперами при підготовці пропозицій, зменшення кількості перевірок та аудитів із загальною метою зменшити середній час на видачу гранту до 100 днів;

– інтеграція досліджень та інновацій через забезпечення безперешкодного та узгодженого фінансування від ідеї до виходу на ринок;

– збільшення підтримки інновацій та діяльності, наближеної до ринку, що веде до прямого економічного стимулювання;

– зосередження на розвитку бізнес можливостей з зосередженням на «суспільних викликах»;

– надання більших можливостей новим учасникам та молодим перспективним науковцям для просування своїх ідей та отримання фінансування [8].

Крім цього для сучасного підприємця відкрито багато інших подібних грантових програм, які сприяють формуванню сприятливого середовища для розвитку малого і середнього бізнесу та залучення інвестицій у економіку країни та регіону.

Висновки. Сучасний підприємницький сектор характеризується значною кількістю проблем і негативних тенденцій становлення. Проте на основі визначених основних недоліків та причин їх виникнення нами обґрунтовано деякі напрями покращення ситуації. Передусім, це стосується використання можливостей залучення додаткових інвестицій у розвиток малого і середнього підприємництва на основі участі у різних донорських програмах. Підвищення кількісного і якісного рівня розвитку бізнес-середовища сприятиме подальшому зростанню інвестиційної привабливості регіону і країни, і тим самим покращення соціально-економічної ситуації.

1. Баланюк І.Ф. Персонал сільськогосподарських підприємств: управлінський аспект / І.Ф. Баланюк, Л.С. Федорняк. – Івано-Франківськ : ЛІК, 2011. – 236 с.
2. Лендел М.А. Аграрні відносини на Закарпатті: уроки минулого і сучасність / М.А. Лендел. – Ужгород : Патент, 1999. – 275 с.
3. Баланюк І.Ф. Теоретичні аспекти контролю господарської діяльності підприємств / І.Ф. Баланюк, Д.І. Шеленко, В.М. Якубів // Вісник Прикарпатського університету. Серія економіка. Випуск 7. – Івано-Франківськ: "Плай", 2009. – С. 86–90.
4. Якубів В.М. Стратегічні напрями бізнес-адміністрування у забезпеченні розвитку підприємництва / В.М. Якубів // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Економіка. Вип. 10. – Івано-Франківськ : Плай, 2014. – С. 72–76.
5. Сільське господарство України 2013: Статистичний зб. – К. : Державний комітет статистики України, 2014. – 380 с.
6. Регіони України 2013 в 2-х томах : статистичний зб. – К. : Державний комітет статистики України, 2011. – Т. 1. – 368 с.
7. Регіони України 2013 в 2-х томах : статистичний зб. – К. : Державний комітет статистики України, 2011. – Т. 2. – 808 с.
8. Про програму «Горизонт 2020» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ncr.pu.if.ua/h_3_1.php.

References

1. Balanyuk, I.F. *Scientific and applied aspects of agrarian relations in the Carpathian region*. Kyiv: IAYE, 2000. Print.
2. Lendyel, M.A. *Agrarian relations in Transcarpathia: lessons from the past and the present*. Uzhgorod: Patent, 1999. Print.
3. Balaniuk, I.F., Shelenko, D.I., and V.M. Yakubov "Theoretical aspects of control of economic activity of enterprises." *Bulletin of the Precarpathian University. The economic series*. 7 (2009): 86-90. Print.
4. Yakubov, V.M. "Strategic directions of business administration in ensuring business development." *Bulletin of the Precarpathian University. Series: Economics*. 10 (2014): 72-76. Print.
5. *Agriculture of Ukraine 2013: Statistics sat*. Kyiv: State statistics Committee of Ukraine, 2014. Print.

6. Regions of Ukraine 2013 in 2 volumes: Statistics sat. Kyiv: State statistics Committee of Ukraine. V 1. 2011. Print.
7. Regions of Ukraine 2013 in 2 volumes: Statistics sat. Kyiv: State statistics Committee of Ukraine. V 2. 2011. Print.
8. About the program "Horizon 2020 [Electronic resource]. Web. <http://ncr.pu.if.ua/h_3_1.php>.

Рецензенти:

Пилипів Н.І. – д.е.н., професор, зав. кафедри теоретичної та прикладної економіки ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”;

Криховецька З.М. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”.

УДК 658.15
ББК 65.290-93

Дмитришин М.В., Данилишин М.М.

**ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА**

Тернопільський національний
економічний університет,
Івано-Франківський навчально-науковий
інститут менеджменту,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра обліку та фінансів,
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Галицька, 7,
тел.: (0342) 77-30-90,
e-mail: martadmytryshyn@hotmail.com

Анотація. У статті розкрито зміст системи управління фінансовими ресурсами підприємства та особливості її функціонування; побудовано систему ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства виходячи з наявних ресурсів, професійних компетентностей менеджерів, фінансового стану та рівня фінансового потенціалу підприємства; окреслено фактори внутрішнього та зовнішнього впливу на процес управління фінансовими ресурсами на підприємстві та обґрунтовано необхідність оперативного реагування на їх зміни з метою уникнення деструктивних процесів у системі.

Ключові слова: фінансові ресурси підприємства, система ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства

Dmytryshyn M.V., Danylyshyn M.M.

**THE FORMATION OF EFFICIENT MANAGEMENT OF FINANCIAL
RESOURCES OF THE COMPANY**

Ivano-Frankivsk training and research
Institute of management of
Ternopil national economic university,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Accounting and finance,
Galytska str., 7, Ivano-Frankivsk,
76000, Ukraine,
tel.: 0342773090,
e-mail: martadmytryshyn@hotmail.com